

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ

Динамічний розвиток інформаційних та цифрових технологій сприяє економічному зростанню та інноваційності держави. Цифровізація проникає в усі суспільні сфери та є новою реальністю європейських країн, зокрема і України. Поява та використання нових технологій є безупинним процесом, який випереджає впровадження нормативно-правового регулювання цього питання. З'являється потреба в розробці моделі та інструментів законодавчого регулювання використання сучасних цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту. Особливо нагальним питання правового регулювання використання штучного інтелекту постає в період російсько-української війни, коли сучасні інформаційні технології можуть використовуватися не лише задля розвитку економічного сектору, а й для підвищення ефективності сектору безпеки і оборони держави.

Окрім цього, невирішеними залишаються питання щодо регулювання обробки та використання інформації, створеною за допомогою штучного інтелекту, захисту публічних даних, низьким рівнем обізнаності та цифрової грамотності населення.

Розповсюдження та впровадження технологій штучного інтелекту дозволяє вдосконалити та спростити діяльність в багатьох суспільних сферах – економіці, освіті, медицині, управлінні персоналом тощо. Особливо важливим є використання штучного інтелекту в правоохоронній діяльності. Впровадження технологій штучного інтелекту відкриває нові можливості для вдосконалення роботи правоохоронних органів.

В Україні невирішеним залишається питанням визначення правового статусу штучного інтелекту – як об'єкта або суб'єкта права. Наразі вітчизняна законодавча база щодо використання штучного інтелекту знаходиться на стадії розробки. Для того, щоб визначити пріоритетні напрямки та основні завдання щодо розвитку штучного інтелекту Кабінетом Міністрів України було схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту 2 грудня 2020 року, у якій вперше було надане визначення терміну “штучний інтелект”.

Щодо правового регулювання штучного інтелекту в Європейському Союзі, то 21 квітня 2021 року був оприлюднений Регламент Європейського Парламенту і Ради, метою якого є встановлення

гармонізованих правил про штучний інтелект. Метою розробки законодавства щодо штучного інтелекту в ЄС є сприяння розвитку штучного інтелекту, що буде надійним, етичним та відповідним законодавству.

Відповідно до розглянутих документів (Концепції розвитку штучного інтелекту та Регламенту Європейського Парламенту і Ради), розробка та впровадження нормативно-правового регулювання на національному рівні в сфері використання штучного інтелекту повинна бути комплексною та відповідати законодавчим нормам Європейського Союзу.

В Україні була розроблена «Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні на 2022-2030», відповідно до якої загальноприйнятим баченням розвитку відповідного законодавства є прийняття Закону України «Про штучний інтелект». У свою чергу українські науковці стверджують, що «створення одного закону не в змозі повноцінно врегулювати правовідносини із використанням штучного інтелекту, оскільки вони так чи інакше впливатимуть на публічно-правові та приватноправові відносини, що вже існують.

Однією із останніх змін в аспекті правового регулювання використання штучного інтелекту в Україні була презентація Дорожньої карти регулювання штучного інтелекту, яка допоможе українським компаніям підготуватися до ухвалення закону-аналога AI Act Європейського Союзу, а громадянам – навчитися захищати себе від ризиків штучного інтелекту. Такий підхід дозволить оптимізувати процес розробки та впровадження законодавчої бази щодо регулювання використання технологій штучного інтелекту.

Важливим в аспекті правового регулювання використання штучного інтелекту в Україні є новий Закон «Про авторське право та суміжні права», у якому було введено поняття «неоригінальних об'єктів», які створюються комп'ютерними програмами та є відмінними від творів, створених людиною.

Зважаючи на діючий в Україні воєнний стан та доцільність застосування технологій штучного інтелекту в оборонній сфері, О. Задихайло звертає увагу на необхідність «створення відповідного галузевого законодавства та розробки державних програм підтримки розвитку технологій у сферах національної безпеки і оборони».

Тому особливого значення в сучасних умовах набуває нормативне регулювання «визначення правового статусу штучного інтелекту, взаємовідносин людей з роботами, авторства результатів діяльності штучного інтелекту, відповідальності за нанесені збитки (порушення законодавства), спричинені автономними діями програм, створення

конкурентного середовища в Україні для розвитку інформаційних технологій та кіберпростору».

Підсумовуючи все вищесказане слід зазначити, що правове регулювання використання штучного інтелекту в Україні знаходиться на стадії розробки. Варто розробити та впровадити суміжні закони, які будуть регулювати правовідносини в сфері використання штучного інтелекту, а також прийняти Закон України “Про штучний інтелект”, який буде встановлювати норми щодо визначення правосуб’єктності систем штучного інтелекту, етичні аспекти використання технологій штучного інтелекту, охоплювати різні сфери використання штучного інтелекту, визначати права та обов’язки при використанні таких технологій та відповідальність за порушення цих норм.